

สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง คุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าคุณครูสังคมศึกษาของไทยควรมีคุณธรรมนิยมในด้านใดและอะไรบ้าง
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะคุณธรรมนิยมในทัศนะของบุคคลทั่วไปกับนักการศึกษา
3. เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะการเตรียมครูสังคมศึกษาค้นคุณธรรมนิยมให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

- ก. นักการศึกษา จากมหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู โรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ ในกรุงเทพมหานคร แห่งละ 50 คน จำนวน 200 คน
- ข. บุคคลทั่วไป ซึ่งมีอาชีพเป็นข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร พ่อค้า ลูกจ้าง และอื่น ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างละ 50 คน จำนวน 200 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นสำหรับใช้กับทั้งนักการศึกษา และบุคคลทั่วไป ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักการศึกษาและบุคคลทั่วไปที่มีต่อคุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยแยกย่อยออกเป็น 4 หมวด คือ หมวดจริยธรรม หมวดคุณธรรม หมวดทัศนคติที่ดีต่อการเป็นครูและหมวดน้ำใจครู ส่วนที่ 3 เป็นการลำดับความสำคัญของคุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา ส่วนที่ 4 เป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ซึ่งเป็น

คำถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักการศึกษาและบุคคลทั่วไปอย่างละ 10 คน แลวนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ แลวนำไปสอบถามกับนักการศึกษาในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู โรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ แห่งละ 50 คน เป็นจำนวน 200 คน ได้รับคืนมา 180 คน คิดเป็นร้อยละ 90 และนำไปสอบถามกับบุคคลทั่วไป ซึ่งมีอาชีพต่าง ๆ กัน คือ ข้าราชการ การพาณิชย์ ข้าราชการทหาร พ่อค้า ลูกจ้าง และอื่น ๆ อาชีพละ 50 คน เป็นจำนวน 200 คน ได้รับคืนมา 160 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์คำตอบโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าอัตราส่วนวิกฤต (Z - test) และประมวลคำตอบจากคำถามปลายเปิด แลวนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

* สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ก. นักการศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี
 - ข. บุคคลทั่วไปส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี
2. ความคิดเห็นของนักการศึกษา และบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับคุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา ปรากฏว่าทั้งนักการศึกษา และบุคคลทั่วไปมีความคิดเห็นว่าครูสังคมศึกษาควรมีคุณธรรมนิยมทั้ง 4 หมวด คือ หมวดจริยธรรม หมวดคุณธรรม หมวดทัศนคติที่ดีต่อการเป็นครู และหมวดน้ำใจครู โดยแยกกล่าวได้ดังนี้ คือ

2.1 หมวดจริยธรรม

- ก. ด้านส่วนตัว นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปไม่เห็นสอดคล้องกันว่าจริยธรรมในด้านส่วนตัวที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครูสังคมศึกษา คือ การตรงต่อเวลา และที่จำเป็นรองลงมา คือ มีความมั่นใจในตนเองและรู้จักพึ่งตนเอง กล่าวในการกระทำสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อสังคม วางตนได้อย่างเหมาะสมแก่กาลเทศะ รักษาคำพูด พูดยจาสุภาพ เรียบร้อย และสื่อความหมายได้ดี รักษาชื่อเสียงของตนและวงศ์ตระกูล สามารถควบคุมอารมณ์

โตดี มีความละเอียด ประณีต และมีระเบียบวินัย

ข้อที่นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ทำตนให้เป็นคนทันสมัย เหตุการณ์อยู่เสมอ โดยที่นักการศึกษาเห็นว่ามีค่ามากที่สุด ส่วนบุคคลทั่วไปเห็นว่ามีค่าที่สุดในอันดับรองลงมา

ข. ด้านการงาน นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นสอดคล้องกันว่า จริยธรรมด้านการงานที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครูสังคัมศึกษา คือ มีความรับผิดชอบ และเอาใจใส่งานในหน้าที่ของตน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ และที่เห็นว่ามีค่ารองลงมา คือ รู้จักยึดหลักความสำเร็จของงานที่มาจากมีส่วนร่วมของกลุ่มคนมากกว่าตัวบุคคล

2.2 หมวดคุณธรรม

นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นสอดคล้องกันว่า คุณธรรมที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครูสังคัมศึกษา คือ ความยุติธรรม ส่วนคุณธรรมที่จำเป็นรองลงมา คือ ความเมตตา กรุณา ความมีสติสัมปชัญญะ ความซื่อสัตย์สุจริต ความสงบเสถียร ความเสียสละ ยอมอุทิศตน

ข้อที่นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจ และความละเอียดรอบคอบ การกระทำที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม โดยที่นักการศึกษาเห็นว่ามีค่ามากที่สุด ส่วนบุคคลทั่วไปเห็นว่ามีค่าที่สุดในอันดับรองลงมา

2.3 หมวดทัศนคติที่ดีต่อการเป็นครู

นักการศึกษา และบุคคลทั่วไปมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ทัศนคติที่ดีต่อการเป็นครูที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครูสังคัมศึกษา คือ การใฝ่แสวงหาความรู้ใส่ตนอยู่เสมอ และที่จำเป็นรองลงมาคือ รักและศรัทธาในอาชีพครู ทำตนให้เป็นที่รัก เชื่อถือ ไว้วางใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและบุคคลทั่วไป พร้อมทั้งจะไปทำงานหรือสอนได้ทุกแห่ง

ข้อที่นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน โดยที่นักการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นมากที่สุด ส่วนบุคคลทั่วไปเห็นว่ามีความจำเป็นมาก คือ รู้จักนำความรู้และวิธีการสอนใหม่ ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ และข้อที่นักการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นมาก ส่วนบุคคลทั่วไปเห็นว่ามีความจำเป็นปานกลาง คือ เชื่อมั่นว่าครูคือปูชนียบุคคล

2.4 ทรวดน้าใจครู

นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นสอดคล้องกันว่า น้าใจครูที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครูสังคคศึกษาคือ ยินดีให้ความรู้และเผยแพร่งสิ่งทรู้ให้แกผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ปรารถดีต่อศิษย์โดยไม่มีอคติใด ๆ มีจิตสำนึกในหน้าที่ครูอยู่เสมอ และที่เห็นว่ามีความจำเป็นรองลงมาคือ เป็นที่พึ่งของศิษย์ทั้งเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว และเอาใจใส่ต่อนักเรียนในด้านการทำคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคค

ข้อที่นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ ความตั้งใจสอนและสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่นักการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นมากที่สุด ส่วนบุคคลทั่วไปเห็นว่ามีความจำเป็น ในอันดับรองลงมา

2.5 ลำดับความสำคัญของคุรุธรรมนียมของครูสังคคศึกษา

นักการศึกษาเห็นว่าคุรุธรรมนียมที่สำคัญมากที่สุดของครูสังคคศึกษาได้แก่ การมีความรับผิดชอบและเอาใจใส่งานในหน้าที่ของตน รองลงมา คือ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ และรักและศรัทธาในอาชีพครู ส่วนบุคคลทั่วไปเห็นว่าคุรุธรรมนียมที่สำคัญมากที่สุด คือ ความยุติธรรมและที่สำคัญรองลงมา คือ การมีความรับผิดชอบและเอาใจใส่งานในหน้าที่ของตน และรักและศรัทธาในอาชีพครู

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักการศึกษาและบุคคลทั่วไป สรุปได้ ดังนี้

3.1 เกี่ยวกับจริยธรรม

ก. ด้านส่วนตัว ปรากฏว่า นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 6 ข้อ จาก 16 ข้อ ซึ่งได้แก่ ความใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อารมณ์ดี ราเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดี ทำคนให้เป็นคนทันสมัยเหตุการณ์อยู่เสมอ

มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

ข. ด้านการงาน ปรากฏว่า นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเพียง 1 ข้อ จาก 4 ข้อ คือ การรู้จักยึดหลักความสำเร็จของงานที่มาจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนมากกว่าตัวบุคคล

3.2 เกี่ยวกับคุณธรรม ปรากฏว่า นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 5 ข้อ จาก 13 ข้อ ซึ่งได้แก่ ความประหยัคมัธยัสถ์ ความอดทน และอดกลั้น การให้อภัย ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ความละเอียดรอบคอบ การกระทำที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม

3.3 เกี่ยวกับทัศนคติที่ติดต่อการเป็นครู ปรากฏว่า นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3 ข้อ จาก 9 ข้อ ได้แก่ การสนใจและศึกษาสภาวะความเป็นอยู่ของกลุ่มชนและความเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นอยู่เสมอ การทนุบำรุงและเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติ และอารมณ์ขันไม่เคร่งเครียดต่อการสอนจนเกินไป

3.4 เกี่ยวกับน้ำใจครู ปรากฏว่า นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเพียง 1 ข้อ จาก 8 ข้อ คือ ความพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียนทั้งในขณะสอนและนอกเวลาสอน

4. ข้อคิดเห็นนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วนั้น ปรากฏว่า ได้มีผู้ให้ความเห็นเพิ่มเติมซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้ คือ

นักการศึกษาเห็นว่าครูสังคมนักศึกษาควรจะสามารถหาทางช่วยแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียน และช่วยให้ความปรึกษาหรือหาทางแก้ปัญหาทางครอบครัวของนักเรียนได้ด้วย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พิจารณาข้อบกพร่องของตนเองและดำเนินการแก้ไขปรับปรุง เพราะผู้ที่ยอมรับปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องยอมอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขที่แท้จริง ให้การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาอย่างไรก็ชัดและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ศึกษาหาความรู้หลาย ๆ ด้าน เพื่อจะได้เลือกการดำเนินชีวิตที่มีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อ

สังคม หากทางแก้ไขสังคมนับถือคุณธรรมยิ่งกว่าวัตถุ ไม่เล่นการพนันหรือติดยาเสพติด พยายาม
รักษาระฐานะของอาชีพให้มั่นคง ไม่ควรนำความลับในขณะอาชีพครูไปเล่าสู่อาชีพอื่น และรักษา
จรรยาในอาชีพ มีอารมณ์หนักแน่นมั่นคงไม่เชื่อหรืออ่อนไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ และตระ
หนักถึงความสำคัญของอาชีพในฐานะที่เป็นผู้สร้างทรัพยากรประเภทคนให้แกชาติ

และบุคคลทั่วไป ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูสังคมศึกษาต้องพยายามศึกษาถึงปัญหา
และสภาพที่แท้จริงของศิษย์แต่ละคน เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและได้ผลดี พยายาม
ให้ศิษย์เข้าใจและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศ (รัฐสิทธิ หน้าที่ตามกฎหมาย) เปิดโอกาส
ให้เด็กแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เป็นตัวอย่างของความเชื่อมั่นในตนเอง ติดต่อกับผู้ปกครอง
อย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ช่วยกันแก้ข้อบกพร่องของเด็ก และเชื่อมั่นว่าครูดีก็จะทำให้เยาวชนของ
ชาติเป็นเด็กดีและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่สำคัญที่สมควรนำมาอภิปราย เพื่อประโยชน์ในการ
ศึกษาและการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรในการวิจัยเห็นว่า ครูสังคมศึกษามีคุณธรรมนิยมทั้ง 4 หมวด ซึ่ง
ได้แก่ หมวดจริยธรรม หมวดคุณธรรม หมวดทัศนคติที่ดีต่อการเป็นครู และหมวดน้ำใจครู แสดง
ให้เห็นว่า ประชากรในการวิจัยมองเห็นความสำคัญของการเป็นครูที่ดีพร้อมทุกด้านไม่ว่าจะเป็น
ด้านความประพฤติปฏิบัติ อุปนิสัยใจคอ ตลอดจนความรู้สึกรู้จักคิดในทางที่ดี เพราะสิ่งเหล่านี้ครู
ย่อมจะต้องถ่ายทอดให้เด็กอยู่ตลอดเวลาในขณะที่สอนไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ดังที่
นอร์แมน เจ บัล (Norman J. Bull) กล่าวไว้ว่า ครูมีความสำคัญในการกำหนดรูปแบบ
แห่งความนึกคิดของนักเรียน ครูสามารถกระตุ้นหรือผลักดันนักเรียนได้ ครูแต่ละคนล้วนมีอิทธิ
พลต่อนักเรียนในด้านศีลธรรมจรรยาสูง โดยที่ครูจะต้องเป็นต้นแบบและตัวอย่างให้นักเรียน¹

¹Bull, Moral Education, p.131.

และจุดหมายสำคัญของวิชาสังคมศึกษาก็มุ่งสอนให้คนรู้จักความเป็นคน รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคมได้ดีและมีความสุข ดังนั้นครูสังคมศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีคุณธรรมนิยมควบคู่ไปกับความสามารถทางวิชาการ เพื่อจะได้ส่งสอนอบรมเยาวชนของชาติให้เจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศต่อไป

2. จริยธรรมด้านส่วนตัว ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่า จริยธรรมด้านส่วนตัวที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครูสังคมศึกษาคือ การตรงต่อเวลา และที่เห็นว่ามีค่ามากที่สุดเป็นอันดับรองลงมา คือ มีความเชื่อมั่นในตนเองและรู้จักพึ่งตนเอง กล่าวในการกระทำสิ่งที่ดี และมีประโยชน์ต่อสังคม วางตนได้อย่างเหมาะสมแก่กาลเทศะ รักษาคำพูด พูดจาสุภาพเรียบร้อย และสื่อความหมายได้ดี รักษาชื่อเสียงของตนและวงศ์ตระกูล สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความละเอียดประณีตและมีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ประชากรในการวิจัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมในด้านส่วนตัวเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะจริยธรรมดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างศรัทธาของเด็กที่มีต่อตัวครูเป็นอันดับแรก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เพราะจริยธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษา ดังนั้นเมื่อผู้สอนมีการประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสมก็ย่อมจะเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คีกุล กิตติพงศ์พิสุทธิ¹ และถือได้ว่าการกระทำของครูเป็นตัวอย่างประกอบการสอนไปในตัวด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า จริยธรรมในเรื่องความใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา การทำตัวให้เป็นคนทันสมัย เหตุการณ์อยู่เสมอ จริยธรรมเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งจำเป็นแก่ครูสังคมศึกษาทั้งสิ้น แต่ความคิดเห็นของนักการศึกษา และบุคคลทั่วไปกลับแตกต่างกัน โดยที่นักการศึกษาเห็นว่ามีค่ามากที่สุด แต่บุคคลทั่วไปกลับเห็นว่ามีค่าจำเป็นในอันดับรองลงมา ทั้งนี้เนื่องจากมาจากบุคคลทั่วไปคาดหวังว่าครูสังคมศึกษาควรทำงานในหน้าที่ของตน คือ ด้านการสอนและถ่ายทอดเนื้อหาวิชาให้แก่ศิษย์เป็นสำคัญ แต่นักการศึกษาเห็นว่าการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูและนักเรียนมีความเข้าใจกันดีขึ้น และครูก็จะ

¹ คีกุล กิตติพงศ์พิสุทธิ, "ปัญหาการเรียนศีลธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพัฒนวิชาการ, เจ้าพระยา," หน้า 62 - 63.

ได้มีโอกาสถ่ายทอดการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลให้นักเรียน รวมทั้งเป็นคู่มือที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่แก่นักเรียน ใดทุก ๆ เรื่องที่นักเรียนมีปัญหา ดังที่ แลร์รี อี. สมิธ (Larry E. Smith) กล่าววว่า ครูเป็นผู้ที่เข้าใจนักเรียนและสามารถเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของนักเรียน¹

3. จริยธรรมด้านการงาน ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่า สิ่งที่สำคัญมากที่สุดสำหรับครูสังคมนศึกษา คือ การมีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงานในหน้าที่ของตน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ แสดงให้เห็นว่าตัวอย่างประชากรในการวิจัย เห็นความสำคัญของสิ่งเหล่านี้มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานใด ๆ หากผู้ทำขาดความรับผิดชอบเสียแล้ว ผลงานย่อมไม่ดีเท่าที่ควร และการทำงานที่ขาดความตั้งใจจริง สักเท่าไรทำพอให้พ้น ๆ ทั่วไป ผลงานก็ย่อมไม่ดีเช่นกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพครูควยแล้ว จะทำงานโดยไม่รับผิดชอบ ไม่ตั้งใจจริงแล้วก็ย่อมทำให้การลงทุนทางการศึกษาของชาติสูญเปล่าได้ง่าย สิ่งที่น่าสังเกตคือ เรื่องการรู้จักยึดหลักความสำเร็จของงานที่มาจากมีส่วนร่วมของกลุ่มคนมากกว่าตัวบุคคลนั้น ตัวอย่างประชากรในการวิจัยมีความคิดเห็นแตกต่างกันโดยที่นักการศึกษาเห็นว่าจำเป็นมากที่สุด แต่บุคคลทั่วไปเห็นว่าจำเป็นในอันดับรองลงมา ซึ่งตามสภาพความเป็นจริงในสังคม ผู้วิจัยเห็นว่า ความเจริญมั่นคง ความเป็นเอกราชของชาติย่อมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของพลเมืองทุก ๆ คน บุคคลคนเดียวย่อมไม่สามารถรักษาชาติให้มั่นคงเจริญก้าวหน้าได้

4. คุณธรรม ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่า คุณธรรมที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครูสังคมนศึกษา คือ ความยุติธรรม และที่จำเป็นรองลงมาคือ ความมีสติสัมปชัญญะ ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตากรุณา ความสงบเสถียร สุภาพอ่อนน้อม ความซื่อสัตย์สุจริต สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าประชากรในการวิจัย มีความเข้าใจในความสำคัญของคุณธรรมของครูเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มัชฌมา ปิยะมาดา² และเฉลียว นูรีภักดีและคณะ³

¹Smith, Working Paper 37, p. 3.

²มัชฌมา ปิยะมาดา, "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,"

³เฉลียว นูรีภักดี และคณะ, ลักษณะของครูที่ดี, หน้า 367 - 368.

เพราะครูนอกจากจะทำหน้าที่ให้ความรู้แก่นักเรียนแล้ว ครูยังต้องปกครองชั้นเรียนซึ่งมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ถ้าครูปราศจากความยุติธรรม หรือขาดสติสัมปชัญญะเสียแล้ว ห้องเรียนย่อมขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะนักเรียนทุกคนย่อมต้องการความเป็นธรรม ถ้าครูล่าเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง นักเรียนก็ย่อมหมดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวครู การปกครองชั้นก็ย่อมล้มเหลว แต่ถ้าครูขยัน มีความเมตตา กรุณา มีความสงบ สง่างาม สุภาพอ่อนน้อม ซื่อสัตย์ สุจริต ก็ย่อมทำให้นักเรียนได้เรียนแบบอย่างที่ดีของครู และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรมไปในตัวโดยไม่ต้องเสียเวลาพร่ำสอนกันมากนัก

ส่วนการวิจัยที่พบว่า ประชากรในการวิจัยมีความคิดเห็นแตกต่างกันบ้าง เช่น ในเรื่องความละเอียดของการกระทำที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมนั้น นักการศึกษาเห็นว่า เป็นคุณธรรมที่จำเป็นมากที่สุด แต่บุคคลทั่วไปเห็นว่ามีควาจำเป็นในอันดับรองลงมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเคยชินที่สืบทอดมาจากอดีตที่ว่า ครูคือตัวพิมพ์หรือแม่พิมพ์ของชาติ ดังนั้นครูจึงต้องพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม โดยมีความละเอียดใจอยู่เสมอ แม้การกระทำนั้น ๆ ผู้สอนจะไม่เห็นก็ตาม แต่ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของครูจะกระตุ้นเตือนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ หลวงนฤภาษศิษยานุसार ที่ว่าครูคือตัวพิมพ์ ครูเป็นผู้ทำตัวอย่างให้เด็กทำตาม แม้ครูจะไม่บังคับให้เด็กทำตามอย่าง แต่ความคุ้นเคยในระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งอยู่ใกล้ชิดกันเสมอนั้นเอง นักเรียนก็จะนำเอากริยาวาจาและนิสัยใจคอของครูไปฝังอยู่ในสันดานของเด็กไม่มากนัก ยิ่งหากเป็นการบังคับให้เด็กทำตามครูอยู่ในตัว และเรื่องที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง คือ ความประหยดมัชฌิมา นักการศึกษาเห็นว่า เป็นสิ่งจำเป็นมาก แต่บุคคลทั่วไปเห็นว่ามีควาจำเป็นปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก ในปัจจุบันอัตราค่าครองชีพสูงขึ้น ค่าของเงินลดต่ำลงเรื่อย ๆ ครูเป็นผู้มีรายได้น้อย ย่อมต้องรู้จักประมาณตน และต้องการปลูกฝังคุณธรรมนี้ให้แก่ นักเรียน เพื่อชีวิตอนาคตที่มั่นคง โดยเห็นว่าอาชีพครูมีโอกาสทำได้ดีกว่าอาชีพอื่น ๆ

5. ทศนคติที่ติดต่อการเป็นครู

ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่า สิ่งที่สำคัญมากที่สุดสำหรับครูสังคมศึกษา คือ การได้แสวงหาความรู้ใส่ตนอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่า ประชากรในการวิจัยมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษามากขึ้น จึงต้องการให้ครูผู้สอนสังคมศึกษา ได้แสวงหาความรู้ใส่ตนอยู่เสมอ เพราะวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตลอดเวลา ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย และเมื่อครูมีลักษณะของผู้ได้แสวงหาความรู้ใส่ตนอยู่เสมอ คุณลักษณะอันนี้ก็จะถูกถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนด้วย ทศนคติที่จำเป็นมาก รองลงมา คือ ความรักและศรัทธาในอาชีพครู การทำตนให้เป็นที่รัก เชื่อถือ ไว้วางใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและบุคคลทั่วไป พร้อมทั้งจะไปทำงานหรือสอนได้ทุกแห่ง แสดงให้เห็นว่าประชากรในการวิจัยคาดหวังให้ครูมีทศนคติที่ดีพร้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประกอบอาชีพที่ตนเองมีความรักความเลื่อมใสศรัทธาเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ย่อมทำให้มีกำลังใจที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีความสุขในการทำงาน พร้อมกันนั้นก็ย่อมต้องวางตนให้กลมกับอาชีพ และโดยเฉพาะอาชีพครูก็ต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีของทุก ๆ คนที่พบเห็น และสังคมไทยเป็นสังคมที่กำลังพัฒนาด้วยแล้ว ย่อมมีหย่อมความเจริญอยู่ในใจกลางเมืองเป็นแห่ง ๆ ส่วนท้องถิ่นที่ห่างไกลออกไปอีกเป็นจำนวนมากยังขาดความเจริญ บุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จะต้องจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นครูสังคมศึกษาที่มีความพร้อมที่จะไปสอนได้ ในที่ทุกแห่งย่อมเป็นบุคคลที่นายของสรรเสริญ เป็นการช่วยกระจายความเจริญจากตัวเมืองไปสู่ท้องถิ่นชนบท เท่ากับเป็นการช่วยป้องกันชาติทางอ้อม เพราะผู้ใดที่การศึกษายอมตกเป็นเหยื่อของผู้อื่นได้ง่าย

สิ่งที่น่าสังเกตอีกข้อหนึ่ง คือ ในปัจจุบันนี้ผู้วิจัยมักจะได้ยินผู้ที่มีอาชีพครูพูดว่า ความเชื่อที่ว่า "ครูคือปูชนียบุคคล" นั้น ไข่มุ่ไม่ได้ในสังคมปัจจุบันเสียแล้ว โดยมีความเห็นกันว่าครูก็คือ ปุถุชนนั่นเอง การที่จะให้ยึดมั่นว่าครูคือ ปุชนียบุคคลเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะสภาพเศรษฐกิจบีบบังคับทำให้ครูต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ การที่จะทำงานอย่างทุ่มเทโดยไม่ปรารภนาสิ่งตอบแทนนั้นเป็นอุดมคติเกินกว่าที่จะทำได้จริง แต่จากผลกรวิจัยกลับพบว่า ความคิดเห็นของประชากรเกี่ยวกับเรื่อง ความเชื่อมั่นว่าครูคือปูชนียบุคคล กลับไม่แตกต่างกันมากนัก โดยที่นัก

การศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นมาก และบุคคลทั่วไปเห็นว่ามีความจำเป็นปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่ยังคงต้องการให้ครูยึดมั่นในความเป็นปฐนียบุคคลอยู่เสมอและไม่คาดหวังให้ยึดมั่นในระดับมากที่สุดก็ตาม

6. นำใจครู ประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่า นำใจครูที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครูสังคัมศึกษา คือ ยินดีให้ความรู้และเผยแพร่สิ่งที่รู้ให้แกผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ปราศจากความอคติโดย ไม่มีอคติใด ๆ มีจิตสำนึกในหน้าที่ครูอยู่เสมอ และที่เห็นว่าเป็นความจำเป็นรองลงมาคือ เป็นที่พึ่งของศิษย์ทั้งเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว เอาใจใส่ต่อนักเรียนในด้านการทำตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคัม สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ประชากรในการวิจัยได้มองเห็นถึงคุณค่าแห่งนำใจของครูเป็นอย่างดี นำใจครูนั้นถือได้ว่าเป็นคุณธรรมนิยมขั้นสูงสุดของครู เพราะผู้ที่เป็นครูด้วยนำใจนั้น ย่อมจะเป็นครูที่พร้อมจะเสียสละเวลา สละกำลังใจ กำลังกาย และทุนทรัพย์เพื่อช่วยสงเคราะห์ชี้แนะแนวทางให้ผู้ไม่รู้ใคร่รู้แจ่มแจ้งขึ้นมา มีความปรารถนาดีต่อศิษย์ พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ศิษย์ทุกเมื่อ ดังที่ โอปอล ลี ยิง แพทริก (Opal Lee Young Patrick) ได้วิจัยพบว่าลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพที่นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการคือ ครูที่มีความสามารถในการช่วยเหลือนักเรียนได้ดี¹ เพื่อช่วยเหลือลูกศิษย์ประสบผลสำเร็จในชีวิตและเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Patrick, "An Effective Teacher Profile," Dissertation

ขอเสนอแนะ

1. ครูสังคมศึกษาคควรจะได้พิจารณาตนเองว่ายังขาดคุณธรรมนิยมในด้านใดบ้าง แล้วหาทางแก้ไขปรับปรุง
2. ครูสังคมศึกษาคควรทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและควรให้การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่นักเรียนกำลังประสบอยู่ทั้งเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว
3. ครูสังคมศึกษาคควรตระหนักว่าการพัฒนาค่านิยมทางสังคมที่เหมาะสมให้แก่ นักเรียนเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งของตน
4. สถาบันผลิตครูควรได้พิจารณาโปรแกรมการผลิตครูโดยเน้นความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมนิยมควบคู่ไปกับการให้ความรู้ในวิชาต่าง ๆ
5. สถาบันที่ ๓ ครูควรกำหนดคุณธรรมนิยมเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน และควรจัดกิจกรรมภายในสถาบัน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมนิยมให้แก่ครู เกาด้วย

ขอเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา ในความคิดเห็นของนักเรียน
2. ควรจะได้มีการศึกษาคุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษาในด้านกรปฏิบัติจริง
3. ควรจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมนิยมของครูสาขาวิชาอื่น ๆ ด้วย

ควย

ศูนย์วิจัยและพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย